

Як смутком по душі повіє, Як серце зробиться студене, – Чи ти прийдеш тоді до мене? (Б. Лепкий).

К.Ф. Шульжук паралелізм структури КОС, як і однофункційність однорідних супідрядних, розглядає в комунікативному контексті й робить висновок про те, що ці ознаки сприяють кращому запам'ятовуванню і відновленню всієї конструкції [Шульжук: 105].

До лексичних показників паралелізму структури КОС насамперед зараховуємо використання однакових, споріднених, синонімічних лексем у блоці однорідних супідрядних.

Отже, структурна однотипність однорідних супідрядних, забезпечувана лексичними, морфологічними, синтаксичними засобами, зумовлена внутрішньою тенденцією КОС до вираження підрядними компонентами аналогічної семантики.

Література

1. Шкарбан Т. М. Складні конструкції з однорідною супідрядністю в сучасній українській мові : дис. ... канд. філол. наук : 10. 02. 01. Рівне, 1996. 170 с.

2. Шульжук К. Ф. Складні багатокomпонентні речення в українській мові: монографія. Київ: Вища школа, 1986. 182 с.

ШКОЛА Валентина

д. філол. наук, доцент, м. Бердянськ

КАЗКОВА ПРИРОДА ОПОВІДАННЯ ГНАТА ХОТКЕВИЧА «З ДАВНИНИ»

Архітектоніка твору містить розміщені в хронологічній послідовності три відносно самостійні частини. Кожну з них можна умовно означити як передбачення подальших подій, князівські розваги, визволення ув'язненого і його помста кривднику. Композиція оповідання будується на намірах героя одружитися з коханою дівчиною (це досить популярний казковий сюжет).

Прозаїк градаційно зображує шлях свого персонажа до омріяної мети. Хлопчиком він оберігав дівчинку від бешкетників-однолітків, у підлітковому віці врятував її, коли тонула. Саме цей момент став у його житті визначальним: «він одразу виріс у парубка, і цей парубок був навіки закоханий у оцю дівчину Марусю», – резюмує автор. [Хоткевич: 466]. Цю казкову складову акту присвяти свого героя прозаїк акцентує, зауваживши, що юнак сприймав подяку матері дівчини як «миропомазання у вищий стан» [Хоткевич: 466].

Остаточну готовність одружитися юнак демонструє, відстоюючи честь коханої. Герой Г. Хоткевича, новітній Кирило Кожум'яка, веде саможертвну боротьбу, щоб повернути викрадену панськими посіпаками наречену. Поєдинок Кирила Кожум'яки зі змієм є найпопулярнішою версією поширеного у вітчизняному фольклорі мотиву змієборства [Грушевський: 336]. В українській казковій традиції мотив змієборства поєднався з мотивом «добування жінки з власті змія, що стереже дівчини-царівни» [Грушевський: 336].

І, як у казці, юнак тричі стинається з представниками зла. Він, демонструючи чудеса героїства й відваги, самотужки виходить на герць не з паном, який постає уособленням Змія, а з його помічниками – викрадачами коханої.

Вдруге він не веде бій з антагоністами, а спрямовує розумові і фізичні зусилля на те, щоб визволитися з ув'язнення. І, як герою казок, персонажу Г. Хоткевича вдалося реалізувати свій намір, дякуючи як власним зусиллям, так і чудесній небесній допомозі.

Втретє богатир-месник безпосередньо зіштовхнувся з князем-Змієм і вбив його. Ставши розбійником мимоволі, він змушений рятуватися втечею. У подібну ситуацію (герой обирає шлях втікача, відстоявши честь своєї дружини) письменник ставить героя повісті «Довбуш». Оповіданням «З давнини» Г. Хоткевич запропонував ще одне прочитання характерного для його творчості мотиву «благородного розбійника».

Персонажна система твору «З давнини» нагадує класифікацію казкових героїв, запроповану Л. Дунаєвською: добротворці, злотворці, знедолені. Центральною постаттю оповідання постає юнак, який посідає низьке соціальне становище: сирота, годованець чужої родини, кріпак. Статус соціально упослідженого споріднює персонажа Г. Хоткевича з казковим героєм. Злотворці рухають сюжет авторського твору. До цієї категорії належить аморальний і розпусний князь-Змій, та його приспівники. Казкову королівну, яку послали в данину Змієві, нагадує героїня твору: «Маруся, наче жертва якась обречена, накинула хусточку» [Хоткевич: 49].

Отже, фольклорну генезу має низка елементів поетики оповідання Г. Хоткевича «З давнини»: мотиви визволення нареченої, змієборства, чудесної допомоги; образи Змія, Кирила Кожум'яки, князівни-знеделеної; характерне для казки протистояння дійових осіб, щасливе завершення пригод головного героя, прийоми потроення, повторення тощо.

Література

1. Грушевський М. Історія української літератури: в 6 т., 9 кн. Київ: Либідь, 1993. Т. 1 / упоряд. В.В. Яременко; авт. передм. П.П. Кононенко; прим. Л.Ф. Дунаєвської. 392 с.

2. Хоткевич Г.М. Авірон; Довбуш: повісті, оповідання / упоряд.; авт. Передмови Ф.П. Погребенник. Київ: Дніпро, 1990. 559 с.

ШКУРКО Олена

канд. наук із соц. комунікацій, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ НАУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У сучасних умовах бібліотечна установа перетворилася з книгозбірні на комплексний бібліотечно-інформаційний, науково-дослідний і культурно-просвітницький центр. Сучасна бібліотека як соціокультурний центр – це